

אדם הגון

מר פנחס רוזן הוא אדם הגון. בעיני רבים ממעריציו, הוא התגלמותה של ההגינות בישראל.

על כן לא יפלא, כי מר רוזן עשה הרבה מעשה אמיץ לדוגמה. הוא יצא להגנה הצעת חוק לשון הרע. הוא הודיע על כך לכל העיתונים, ואף נימק את עמדתו בדאיון רשמי, אותו פירסם בבטאון מפלגתו הליברלית, הבוקר.

מר רוזן לא רצה כי יחשדו בו, חס וחלילה, שהוא מנער את חוצו מהצעת-חוק שהוא עצמו ניצח על ניסוחה, יהד עם ליברל מופלג אחר, היועץ המשפטי גדעון האונר. הוא לא רצה לתת למושהו פתרון פה להגיד כי דעותיו השתנו ביום בו יצא מן הקואליציה והפך לראש מפלגה אופר-זיציונית.

כך נוהג אדם הגון. וגם אדם חכם. שהרי אחרת יכול היה יורשו של מר רוזן, שר-המשפטים דוב יוסף, לשלוף מ"תיקי משרד-המשפטים את הטיטות הקודמות של החוק, הנושאות את כתב-ידו של מר רוזן.

תמיד כדאי להיות הגון.

גם כשהגינות זו מהזקת את מתייבי החוק ברגע המכריע של הדיון על הצעת החוק בממשלה, כאשר דרשו כמה משרי מפא"י עצמה לגנוז אותה, נוכח ההרשע עוררה בחוק-לארץ.

אדם הגון אינו יכול להתחשב בקטנות כאלה. הוא חייב להישאר עיקבי בהגנותו — אפילו יביא הדבר לחיסול מוחלט של כל זכרי יות האזרח.

★ ★ ★

מר רוזן הוא אדם הגון. לכן קרה לנו מה שקרה לאנשים הגונים רבים לפניו: אין מבינים אותו.

הנה חיבר מר רוזן הצעת-חוק ליברלית, פרוגרסיבית, שכולה מוקדשת להגנה על האזרח הקטן חסר-הישיע מפני הזאבים הרוראים כיצר העתונות. האם מודים לו על כך? האם מברכים אותו על יוזמתו הליברלית והפרוגרסיבית?

לא ולא. אין הבנה למלאכתו ההגונה. משמיצים את הצעת-החוק ומעלילים עליה כאילו היא נאצית, פאשיסטית וקולוניאלית. ובראש המשמיצים עומדים דו"קא אלה שהיו צריכים להבין לרוחו של אדם הגון, בעל רמה בינלאומית, כמו מר רוזן — העתיר נות העולמית.

מעולם לא עמדה ממשלת ישראל בפני התקפה נועמת וקטלנית כזאת בעתונות העולמית כמו בשבועים האחרונים. תוך ימים מעטים איבדה יוקרתה שהצטברה ב"משך שנים ארוכות. בכל רחבי העולם ה"מעריבי יצאו חשובי העתונים נגד הצעת החוק של מר רוזן הגון.

טיימס של לונדון, העתון החשוב ביותר בעולם, הכתיר את מאמרו הראשי בכותרת: "חוק מתריד".

נארדיאן של מאנצ'סטר, העתון השני בחשיבותו בבריטניה, קבע כי הוא מחסל את הדמוקרטיה.

ווישינגטון פוסט, העתון החשוב ביותר בבירה האמריקאית, הנקרא על-ידי הנשיא, כל חברי הממשלה וכל חברי ה"קונגרס, קבע שהוא "סותם את פי העתיר נות".

טיימס של ניויורק, העתון ה"אמריקאי האחראי ביותר, טען כי החוק ישים קץ לכל ביקורת הוגנת במדינה.

● **לה מונד**, העתון מס' 1 של צרפת, עמד על הודעות כתבי-החוק.

עשרות עתונים ושבועונים בכל רחבי העולם הצטרפו למסע. בלטו ביניהם דווקא העתונים היהודיים בארצות-הברית ובבריטניה, הרגילים לרקוד לפי חליל התעמולה הציונית. מאמריהם גרמו אי-נוחות מרובה לממשלת ישראל דחקה בשעה שהיא זקוקה

החוקה חלקית — חוקה המבטיחה את זכויות-האדם ואת חרות האזרח היסודיות.

אילו היתה קיימת חוקה כזאת, היו כל חוקי הרודנות מתבטלים מנף. בית המשפט היה מבטל אותם בסיטונות. היה נקבע סייג ברור להחלטותיו של רוב מיקר רי בכנסת — כי בניגוד לחוקים, וגם בניגוד ל"חוקי-סוד", ניתנת חוקה לשינוי רק על-ידי תהליך מיוחד, ברוב של שלושה רבעים.

בכל שנות-שרותו הארוכות כשר המשפטים, לא ראה מר רוזן ה"גון צורך לפעול להגשמת הצעה פשוטה זו.

★ ★ ★

מר רוזן הוא אדם הגון. הוא לא מצא פסול בהמשך קיומם של חוקי-המנדט הקטלניים. וגם בכך היה עיקבי: שהרי מר רוזן התנגד בשעתו לכל מאבק נגד השלטון הבריטי, תמך למעשה בהמשך קיום המנדט והתנגד להקמת המדינה כאשר מיטב הנוער העברי כבר שפך את דמו למענה.

מר רוזן קיבל, איפוא, את חוקי המנדט כבסיס לבנות עליו — כנקודת-מוצא בדרך טובה שראוי להמשיך בה.

מכאן העובדה שבמשך כל 14 שנות קיום המדינה לא הביא שר המשפטים לכנסת אף הצעת-חוק אחת שיש בה הרחבה של זכרי יות האזרח.

במשך כל השנים האלה הביא שר-המשפטים סידרה בלתי-פוסקת של חוקים חדשים, שצימצמו עוד יותר את חרות האדם במדינה, אפילו בהשואה לדיקטטורה של המנדט.

היה זה מר רוזן הגון שדרש מדי שנה להאריך את תוקף התקנות לשעת-חירום, המאפשרות מאסר ללא משפט, גירוש, הגלייה ואלף ואחת תועבות אחרות.

היה זה מר רוזן הגון שלחם כארי למען קבלתו של חוק העבירות נגד בטחון המדינה — החוק הנאצי שעל פיו נכלא אהרון כהן.

היה זה מר רוזן הגון שניסח את חוק לשון הרע והתכונן להניחו על שולחן הכנסת — לולא עבר החתול השחור של פרשת-לבון בינו לבין מר בן-גוריון, והביא להתפרקות הממשלה בה כיהן.

הצעת חוק לשון הרע היא דוגמה נאה לשיטת פעולתו הליברלית והפרוגרסיבית של מר רוזן הגון. ביסודה מונחים הסעיפים הקטלניים של ימי השלטון הקולוניאלי — סעיפים שאינם קיימים דוגמתם לא בבריטניה, לא בצרפת ומובן שלא בארצות-הברית. סעיפים קטלניים אלה — וביניהם הסעיף המאפשר סגירת עתונים באופן שרירותי — לא הופעלו בדור האחרון, כי בית-המשפט הישראלי לא האמין שהם משקפים עוד את רצונו של המחוקק הישראלי.

עתה ביקש מר רוזן ההגון לתת לסעיפים אלה תוקף מקורי ישראלי — ובצורה זו להכריח את בית-המשפט להפעילם.

הוא לא הסתפק בכך. על גבי הסעיפים הקטלניים של המנדט הערים עוד כמה וכמה שכבות של סעיפים קטלניים מתוצרת ישראל. ואת הסאלאט המורעל כולו התיי כונן שר-המשפטים הגון, הליברלי והפרוגרסיבי, להגיש לאומה, לולא אותו חתול שחור.

★ ★ ★

מר רוזן הוא אדם הגון. הוא גם אדם ליברלי ומנהיג של מפלגה ליברלית. אלא שהליברליזם של מר רוזן הנהו, כנראה, ליברליזם מסוג חדש. הוא לא היה ידוע לעורכי האנציקלופדיה הבריטית, כא"שר ניסחו את הרעיון הליברלי כלהלן: "ליברליזם פירושו האמונה בערך האישיות האנושית, הדעה כי מקור כל קידמה טמון בהפעלה החופשית של מרץ אנושי. הרצון לשחרר כל פרט וכל קבוצה, כדי שיוכלו להפעיל את כוחם באופן חופשי".

כללים אלה חלים, מן הסתם, על ליברליזם פשוטים. לליברלי הגון כמו מר רוזן ישנם כללים משלו.

אלוהים יצילנו מן האנשים ה"גונים. על הפלתי-הגונים נתגבר כבחות עצמנו.

למדינת פאשיסטית לא היתה מתביישת בה. היא לא הבטיחה אף אחת מחרות האדם — לא את חופש הביטוי, לא את חופש ההתארגנות, לא את חופש התנועה. הכל היה תלוי בשרירותו המוחלטת של הנציב העליון.

★ ★ ★

מר רוזן הוא אדם הגון. על כן נמסר לנו, ביום קום המדינה, תיק המשפטים מאותו יום היה אחראי, עם הפסקות קצר-צרות, ועד לכינון הממשלה הנוכחית, לכל החקיקה הישראלית.

מה עשה רוזן? האם ניגש לביטול מייד את כל חוקי הדיכוי והשרירות של הדיקטטורה הקור לונאלית?

חס ושלום. אף אחד מן החוקים האלה (פרט לחו"ר

פנחס רוזן: מה היה קורה לולא החתול השחור?

קים אנטי-ציוניים מובהקים) לא בוטל כולם ושאר שרירים וקיימים. אולם מאחר שמר רוזן הגון, הליברלי והפרוגרסיבי אוהב סדר, דאג להעביר רשמית את כל כתיבות הנציב העליון לשרי ממשלת ישראל.

למראית-עין לא היתה דרך אחרת, עד להחלפתם ההדרגתית של החוקים.

אולם היה פתרון פשוט: אפשר היה לחוקק חוקה, ולתת בידי בית-המשפט העליון את הסמכות לבטל כל חוק הפותר חוקה זו.

כך היה עושה שר-משפטים אחר — פחות הגון, פחות ליברלי ופחות פרוגרסיבי ממר רוזן.

אולם הדבר לא נעשה. לא ניתן אפילו תוקף חוקי למגילת-העצמאות, המבטיחה חופש ושוויון והרבה דברים טובים אחרים. מגילה זו, התלויה על קירות משרדי הממשלה, אינה שווה את הנזיר היפה שהיא מודפסת עליו. מבחינה משפטית, היא שחה כקליפת השום.

יש טענה נציחת נגד תקיפת חוקה בישראל. נאמר כי נסיון כזה היה מעורר מלחמת-אחים בין התיים והילוניים. גם מר רוזן הגון אימץ לעצמו גירסה זו. אחרת אפשר היה לחשוב כי היא מהתה אמתלה אוילית ושקרנית.

כי חוקה אינה חייבת להיות שלמה. אין היא חייבת לנגוע בי כל סבך הבעיות הכרוכות בהפיכת הדת מן המדינה. די היה בי

למדינתם הבלתי-מסוייגת. רבים מכותבי המאמרים הראשיים קראו את הנוסח המילולי של הצעת-החוק. בעולם כולו אין מומחים טובים מהם לבעיות ה"ממשיות הכרוכות בתופש-העתונות, לחוקים של לשון הרע ולענייני צנוורה.

והנה מסתבר כי כל המערכה לא היתה אלא אי-הבנה גדולה אחת. הכותבים פשוט לא העלו על דעתם כי מנסח הצעת-החוק היה מר רוזן הגון, הליברלי והפרוגרסיבי, לכן לא עמדו על מהותה האמיתית — ההגונה, הליברלית והפרוגרסיבית — של הצעת-החוק.

★ ★ ★

מר רוזן הוא אדם הגון. לכן דאג להעמיד את כולו על עובדה חשובה — שחלקים מסויימים של הצעת חוק לשון